

**KULE
KİTAP**

SCAPIN'İN DOLAPLARI

Molière

Kule Kitap®

www.kulekitap.com

kitap@matbumedya.com

0850 304 22 03

Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik

İşletme Koordinatörü: Muhammed Yurt

Yayın Yönetmeni: Murat Şerefoglu

Editör: Hüseyin Özdemir

Son Okuma: Hüseyin Özdemir

Mizanpaj Tasarım: Emir Tali

Kapak Tasarım: Emir Tali

1. Basım, İstanbul, Haziran 2025

ISBN: 978-625-6086-75-3

Tilki Kitap Matbaa / İstanbul

Matbaa Sertifika No: 48138

"Kule Kitap Yayınevi tarafından baskıya hazırlanan eserlerin hukuki sorumluluğu tamamen yazara aittir."

SCAPIN'İN DOLAPLARI

Çeviren
Orhan Veli Kanık

Molière

KULE KİTAP YAYINEVİNİN YAYIN ESASLARI

Kule Kitap:

Sağlam yapıları ve uzun ömürleriyle bilinen kuleler gibi üzerinde yükseldiği entelektüel ve sanatsal değerlerle zamanın yıpratıcılığına direnen, geçmiş ile gelecek arasında kurduğu bağla yarınlar zengin bir miras bırakmayı hedefleyen bir yayinevidir.

Klasikten moderne uzanan kültür vadisinde, okuyucularına zihinsel olarak daha yüksek bir bakış açısı ve estetik beğeni kazandıracak fikir ve sanat eserlerini yayımlamayı amaçlar.

İlkeli yayıncılık anlayışıyla, Anayasa'da belirtilen Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerine ve toplumun değerlerine bağlı kalacak, hiçbir ideolojinin veya politik düşüncenin hizmetinde olmayacaktır.

Bünyesine katacağı eserleri seçerken bunların kendinden sonrakilere kılavuzluk edebilecek, ilham verebilecek, içerikleriyle özgün, dil ve anlatımıyla yüksek kalitede olmasına dikkat edecektir.

Ticari kaygılardan ziyade edebî, sanatsal veya bilimsel değere göre toplumun genel yararına uygun, eğitici, bilgilendirici ve estetik değer taşıyan eserlerin seçilmesine özen gösterecektir.

Farklı bakış açılarına, kültürlere ve dillere yer verecek zengin bir yayın portföyüyle eser çeşitliliğini artırırken bu eserleri ait oldukları kültürde de nitelikleriyle öne çıkmış seçkin eserler arasından seçecektir.

Yayımlayacağı eserlerin her safhasını akademik bir titizlikle takip edecek; dil bilgisi, yazım kuralları, tutarlılık ve anlam bütünlüğü gibi

konularda sıkı bir editoryal süreçten geçmesini sağlarken Türk Dil Kurumunun Yazım Kılavuzu'nda belirtilen esaslar çerçevesinde hareket edecektir. (Tarih konulu eserlerde, özellikle Arap harfli kaynaklarla yapılacak çalışmalarla uyumlu olması açısından, özel isimlerin yazımında ait olduğu dildeki yazılışı esas alınacaktır.)

Yazarlardan intihal ve etik ihlali yapmadıklarına dair yazılı beyan alacak, fikri mülkiyet hakları konusunda hassasiyet gösterecektir.

Her kitabı bir miras olarak yarınlarımıza emanet ederken sıradan kitaplardan ziyade derinlik ve anlam arayan okurlarını entelektüel bir zirve yolculuğuna davet ediyor.

Faydalı olmak dileğiyle...

MOLIÈRE (1622-1673)

Paris'te dünyaya gelen Fransız oyun yazarı ve oyuncu Molière'in asıl adı Jean-Baptiste Poquelin'dir. Bilhassa komedi alanında eserler yazmıştır.

Babası sarayın döşemelerini yapan bir mobilyacı, annesi bir burjuva kızıdır. Annesini on yaşında kaybetmiştir.

Clermont Kolejinde öğrenci iken Latin ve Yunan yazarlarını okumuştur (1636). Orleans Üniversitesinde hukuk eğitimi görmüştür.

1643 yılında İllustre-Théâtre topluluğunu kurmuş, sahne adı olarak Fransa'nın Vigan şehri civarında bir köy olan Molière'i seçmiştir. Bir süre sonra bu topluluk dağılmışsa da kurduğu gezici bir tiyatro topluluğu ile 1645-58 arasında çeşitli temsiller vermiştir. Bu sürecin sonunda Louvre Sarayı'nda Kral XIV. Louis'nin önünde Corneille'in *Nicomede*'ini oynamıştır.

1659'da sosyetenin kibar davranışlarına özenen iki taşralı kızın yaşamlarında ortaya çıkan çelişkiler üzerine kurulu ilk önemli komedisi olan *Gülünç Kibarlar*'i yazdı.

1661'de yeni yapılan Theatre du Palais-Royalde sahnelediği oyunlar güldürürken düşündürmeyi de hedefliyordu. Gülünç gelenekler, toplumsal aksaklıklar, kibarlık özentileri, hastalık hastaları, cimriler, züppe soylular, bilgisiz doktorlar, bilgiç kişiler onun başarıyla tasvir ettiği konu ve tiplerdi. Molière'in eleştiri oklarından bütün toplumsal sınıflar nasibini alıyordu. Bu sebeple şiddetli

hücumlara da maruz kalıyordu. Bu sebeple sahte dindarların eleştirildiği *Tartuffe* adlı eseri ancak beş yıl sonra yeniden sahnelenebilmişti.

Yazdığı 36 oyunun pek çoğu Türkçeye çevrilmiştir.

Verem hastası olmasına rağmen başrolünü bizzat oynadığı *Hastalık Hastası* oyununun 4. Sahnesi'nde yakalandığı krizi atlata mayarak 51 yaşında vefat etmiştir (17 Şubat 1673).

Türkçeye ilk çeviri ve uyarlamaları Ahmed Vefik Paşa, Theodor Kasap, Direktör Ali Bey gibi isimler tarafından yapılmış ve 1870'lerden itibaren sahnelenmiştir.¹

Eserleri:

Kaçan Doktor (1645)

Lekelinin Kıskançlığı (1650)

Şaşkın yahut Beklenmedik Engeller (1655)

Kedi Sevmek (1656)

Aşık Doktor (1658)

Gülünç Kibarlar (1659)

Sganarelle veya Hayalde Aldatılmış Koca (1660)

Navarrelî Don Garcie veya Kıskanç Prens (1661)

Kocalar Okulu (1661)

Taliksiz (1661)

Kadınlar Okulu (1662)

Gros-René'nin Kıskançlığı (1663)

Kadınlar Mektebinin Tenkidi (1663)

Versailles Tulûatı (1663)

Zorla Evlenme (1664)

¹ Şu kaynaklardan özetlenmiştir: <https://www.biyografiler.com/kimdir/moliere>; <https://tr.wikipedia.org/wiki/Moli%C3%A8re> (29.05.2025, 18.40.)

Gros-René, Küçük Çocuk (1664)
Elide Prensesi (1664)
Tartuffe (1664)
Don Juan (1665)
Aşk Doktoru (1665)
İnsandan Kaçan (1666)
Zoraki Tabip (1666)
Mélicerte (1666)
Komik Pastoral (1667)
Sicilyalı veya Ressamın Aşkı (1667)
Amphitryon (1668)
George Dandin veya Kafası Karışık Koca (1668)
Cimri (1668)
Mösyö de Pourceaugnac (1669)
Muhteşem Aşıklar (1670)
Kibarlık Budalası (1670)
Psyché (1671)
Scapin'in Dolapları (1671)
Escarbagnas Kontesi (1671)
Bilgiç Kadınlar (1672)
Hastalık Hastası (1673)

1. Baskı Kapağı

DÜNYA EDEBİYATINDAN TERCÜMELER

FRANSIZ KLĀSİKLERİ: 37

SCAPIN'İN DOLAPLARI

ORHAN VELİ KANIK (1914-1950)

13 Nisan 1914 tarihinde İstanbul'un Beykoz ilçesi sınırlarında yer alan Yalıköy'de dünyaya gelmiştir. Annesi Fatma Nigâr Hanım Beykozlu, babası Mehmet Veli Bey İzmirli tüccar birer babanın çocuklarıdır. Mehmet Veli Bey, Osmanlı Dönemi'nde ordu bandosu olan Mızıkâ-i Hümayun'da, Cumhuriyet Dönemi'nde ise Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda görev yapmıştır. Fûrûzan ve Andan Veli adlarında iki kardeşi daha olan Orhan Veli'nin asıl adı Ahmet Orhan'dır. Fakat edebiyat dünyasında babasının adına nispetle tanınmıştır.

Beykoz, Beşiktaş ve Cihangir'de geçen bir çocukluğundan Galatasaray Lisesinin ilkököl kısmında yatılı olarak dört yıl okumuş, bilahare annesiyle birlikte Ankara'ya babasının yanına gitmiştir (1925). Ankara Erkek Lisesinde Ahmet Hamdi Tanpınar ve Rıfki Melül Meriç'in öğrencisi olmuştur. Okul arkadaşları Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday'la birlikte "Birinci Yeni" ya da "Garip Hareketi" diye bilinen edebî akımı kurmuşlardır. 1933'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne kaydolmuşsa da 1936'da buradan ayrılarak Ankara'ya dönmüş ve PTT Umum Müdürlüğüne bağlı bir büroda işe başlamıştır. İlk şiirleri de aynı yıl *Varlık* dergisinde yayımlanmıştır. *Gençlik*, *İnsan*, *Yenilik*, *Ses* gibi dergilerde yayımlanan yeni şiirleri ilgi gördüğü kadar tenkide de uğramıştır.

II. Dünya Savaşı'nın harareti yıllarında Gelibolu'da tamamladığı (1945) askerlik görevinin ardından Maarif Vekâleti Tercüme Bürosunda iki yıl görev yapmıştır. 1947'de bu görevinden istifa ederek arkadaşları ile birlikte 28 sayı sürecek olan *Yaprak* dergisini çıkarmaya başlamıştır (1 Ocak 1949-1 Haziran 1950). Bilahare İstanbul'a taşınmışsa da bir Ankara ziyaretinde geçirdiği talihsiz bir kazanın ardından apar topar İstanbul'a dönmüş; bir arkadaşının evinde iken -muhtemelen bu kazanın yol açtığı- beyin kanaması ile aramızdan ayrılmıştır (14 Kasım 1950). İstanbul Rumelihisarı Mezarlığı'na gömülmüştür.

Garip öncesi şiirleri (1936-1941) -bilahare yıkacağı- eski şiir tarzının bütün unsurlarını içerir. 1941'de iki yol arkadaşı ile birlikte yayımladıkları *Garip* adlı şiir kitabının ön sözünde hareketlerinin felsefesini oluşturan şiir anlayışlarını uzun uzun izah etmiştir. "Bütün hususiyeti edasında olan yani manadan ibaret" gördükleri şiiri vezin, kafiye, teşbih vb. söz sanatları, belirli söz kalıpları, şairane söyleyiş gibi şekle ait gördükleri niteliklerden arındırmayı hedeflemişlerdir. Ne var ki 1945'te gerçekleştirdiği 2. baskının ön sözünde zaman içerisinde bilgisi arttıkça görüş ve düşüncelerinin de değiştiğini vurgulamışsa da tam olarak hangi fikirlerinin değiştiğine değinmemektedir. Türk şiiri ise onların açtığı yolda ilerlemiş; zaman içerisinde ölçülü, kafiyeli, belirli söz kalıplarına dayalı eski şiir anlayışı terk edilmiştir.

Türk şiirinin konusunu genişletmiş, dil ve yapısını değiştirmiş, kelime hazinesini zenginleştirmiştir.

Şiirlerinde başlangıçta Fransız sürrealistlerinin etkisi görülür de 1945'ten sonra halk edebiyatının tesiri ağır basmaktadır. 45 sonrası yayımladığı diğer dört şiir kitabında bireyden topluma yöneliş de hissedilmektedir. Küçük meseleleri ve küçük insanları şiire

dâhil etmiş; dozu iyi ayarlanmış derecede toplumsal eleştiri, aşk, cinsellik ve yaşama sevinci de şiirlerinde yer bulmuştur. Bununla birlikte İmparatorluk bakiyesi neslin uğradığı değerler yıkımı, ölüm korkusu gibi buhranlar karşısında içki ve ironi kendisine iki sığınak olmuştur. Bilhassa “İstanbul’u Dinliyorum”, “Anlatamıyorum” şiirleri Türk edebiyatının seçkin ürünleri arasında sayılmaktadır. İstanbul şairliğinde Nedim ve Yahya Kemal’in ardılı olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Tiyatro oyunculuğuna ilgisi -yeteneği olmasına rağmen- yarım kalmış, bu sanata borcunu tiyatro çevirileri ile ödemiştir.¹

Eserleri:

Şiir:

- 1) *Garip* (1941)
- 2) *Vazgeçemediğim* (1945)
- 3) *Destan Gibi* (1946)
- 4) *Yenisi* (1947)
- 5) *Karşı* (1949)

Tercümeleri:

- 1) *Bir Kapı ya Açık Durmalı ya Kapalı* (Alfred de Musset, 1943-Oktay Rifat ile birlikte)
- 2) *Barberine* (Alfred de Musset, 1944)
- 3) *Scapin’in Dolapları* (Molière,1944)
- 4) *Sicilyalı yabut Resimli Muhabbet* (Molière,1944)
- 5) *Tartuffe* (Molière,1944)

¹ Bu bilgiler şu kaynaklardan derlenmiştir: Yılmaz Daşcıoğlu, “Kanık, Orhan Veli”, DİA, C. Ek-2, Ankara, 2019, s. 15-16; Abide Doğan, “Orhan Veli Kanık”, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/orhan-veli-kanik>, erişim tarihi: 11.05.2025, 12.00.

- 6) *Versailles Tuluatı* (Molière, 1944)
- 7) *Üç Hikâye* (Gogol, 1945-Erol Güneý ile birlikte)
- 8) *Turcaret* (Alain Rene Lesage, 1946)
- 9) *La Fontaine'in Masalları* (1948)
- 10) *Hamlet* (Shakespeare, 1949-Şehbal Erendiz ile birlikte)
- 11) *Venedikli Tüccar* (Shakespeare, 1949-Şehbal Erendiz ile birlikte)

Bir Kısmı Ölümünden Sonra Yayımlanan Diğer Bazı Eserleri:

- 1) *Fransız Şiir Antolojisi* (1947)
- 2) *Nasrettin Hoca Hikâyeleri* (1949)
- 3) *Nesir Yazıları* (1953)
- 4) *Batıdan Şiirler* (1953-O. Rifat ve M. Cevdet ile birlikte)
- 5) *Antigone* (J. Anouilh, 1955)
- 6) *Saygılı Yosma* (J.P. Sartre, 1961)
- 7) *El Kapısı* (I. Turgenyev, Haz. M. Sabri Koz, 1994)

YAYIMCININ ÖN SÖZÜ

Milletlerin insanlık ailesinde saygın bir yer edinmelerinde sanatın rolü tartışılmaz. Pek çok sanat dalı arasında ise edebiyatın yeri apayrıdır. İşte Dostoyevski, herhangi bir Rus çarından daha çok Rus halkının yüzünü ağartmaktadır. Belki bütün bir Alman ruhunu Goethe'nin eserlerinde görmek mümkündür. Shakespeare'a sahip olmak istemeyecek bir millet var mı? İnsanlığın sefalet manzarasını V. Hugo'dan daha iyi kim resmedebilmiştir?..

Türk edebiyatının başta şiir olmak üzere edebiyatın hemen her dalında çok kıymetli sanatkarlar yetiştirdiğini de gururla söyleyebiliriz. Yunus'tan Fuzulî'ye, Abdülhak Hâmid'den Necip Fazıl'a, Nazım Hikmet'ten Can Yücel'e ... nice sanatkar, gönül okyanusundan inciler topladılar bizim için.

Reşat Nuri'nin *Çalılıkusu* kim bilir kaç gönüle ateş düşürdü? Tanpınar'ın *Huzur*'u yerleştiği zirveden gururla el sallıyor...

Kule Kitap Yayınevi olarak Türk edebiyatının birbirinden kıymetli kitaplarını yeniden yayımlama gayretimize Orhan Veli'nin eserleri ile devam ediyoruz.

Orhan Veli deyince neredeyse onunla özdeşleşmiş bir kelime gelir hepimizin hatırına: "Garip".

Kendisine yol arkadaşlığı eden Oktay Rifat ve Melih Cevdet ile beraber kaleme aldıkları *Garip*, içerdiği şiirler kadar ön sözündeki manifestosuyla da ayrı bir önem taşır. Tanzimat'la başlayan Batılılaşma sürecinde Türk edebiyatının yeni bir soluk arayışının önemli bir merhalesidir. "Manadan ibaret olan" şiirin önündeki engel ola-

rak gördükleri şekilsel unsurları yıkmayı hedeflemiştir. Bu konuda gelinen seviye, başarılı olduklarının da göstergesidir. Türk şiirinin konu ve dil açısından ulaştığı genişlik bu çabanın sonucudur. Bu sebeple Orhan Veli Türk edebiyatının köşe taşı isimlerinden biridir. Dünya edebiyatından yaptığı çeviriler ise onun apayrı kıymeti haiz diğer bir hizmetidir.

Orhan Veli'nin dilinin sadeleştirmeye ihtiyaç duymaması nedeniyle okuyucularımızın anlamını bilemeyeceğini düşündüğümüz kelimelere dipnotlarda yer verdik. Yine açıklamaya ihtiyaç duyan kişi, yer ve olayları da dipnotlarda birer cümle ile tanıtmaya çalıştık. Orhan Veli'nin kendi dipnotlarının sonuna [O.V.] kısaltmasını ekledik. Kelimelerin imlası ve noktalamasında ise günümüzdeki şeklini tercih ettik. Zira zaman içerisinde yaşanan değişim nedeniyle eski imlanın, metni anlamayı zorlaştıracığı kanaatindeyiz.

Bilhassa konuşma cümlelerinde yerel ağız olduğunu düşündüğümüz imlalarda tashih yoluna gitmedik.

Metinden ayrı yazılan “-imek” fiilini okuma kolaylığı sağlayacağına düşündüğümüz durumlarda kaynaştırma harfi kullanarak bitişik yazmayı tercih ettik.

Fransız yazar Molière'in 1671'de kaleme aldığı *Scapin'in Dolapları*, Orhan Veli tarafından Türkçeye çevrilmiş ve 1944'te Maarif Vekâleti (Millî Eğitim Bakanlığı) tarafından basılmıştır. Komedi türünün seçkin örneklerinden biri olan bu eser, Türk tiyatrosundaki “Kavuklu” tipinin de ilham kaynağıdır, denebilir.

Orhan Veli külliyyatının hemen tamamının pdf.lerini temin ettiğimiz İBB Taksim Atatürk Kütüphanesi yetkililerine teşekkürü bir borç biliriz.

Diğer eserlerini de aynı titizlikle okuyucularımıza ulaştırmayı hedefliyoruz.

Şimdiden iyi okumalar dileriz.